

Vincent Hložník kiállításának meghívója és a művész fiatalkori portréja

Kiállítás-részlet:
Vincent Hložník illusztrációja:
Jonathan Swift:
Gulliver utazásai,
1955, akvarell, tus, karton

Emlékbélyeg:
Dušan Kállay tervezése

Mária Horváthová

VINCENT HLOŽNÍK ILLUSZTRÁCIÓI A DANUBIANÁBAN

(2022. JÚNIUS 21. – 2022. SZEPTEMBER 04.)

Vincent Hložník már tanulmányai idején foglalkozott könyvek illusztrálásával, s az évek folyamán – részben a szlovák „nadrealista”¹ költőkkel fenntartott szoros kapcsolatok hatására – az irodalom iránti viszonya jellemzővé vált, és személyiségére s alkotómunkájának egészére rányomta bélyegét. Illusztrációit egyedülálló kifejezőmód teszi összetéveszthetetlenekké: alapjuk az expresszív és határozott vonalú, olykor idegesnek ható és szaggatott rajz, amelyet gyakran dinamikus struktúra gazdagít. Az újító szellemű kompozíció, a fantázia elemeinek és a költői metaforáknak az alkalmazása, az asszociatív felépítés, valamint a poétikák, a dráma, a tragédia és az irónia váltogatása már az első, a hazai költészet és a világlíra alkotásaihoz készült illusztrációkon figyelemre méltó volt. Egyedülálló kifejezőerő jellemzi őket, valamint az irodalmi előkép léggöréhez és lényegéhez kapcsolódó meggyőző reflexió képessége. Hložník egyaránt kiaknázza a tollrajz, a grafikai technikák, a linómetszet, litográfia és a száraz tű hatásosságát: a felsoroltak fekete-fehér mágiáját helyenként visszafogott színhatásokkal hangsúlyozza. Az ötvenes és a hatvanas években a nagy grafikai ciklusok munkálataival párhuzamosan megalkotja a pályájának csúcseit jelentő műveket, a Dante *Isteni színjátékához*, Goethe *Faustjához* és Homérosz *Odüsszeiájához* készült illusztrációkat, amelyek a legszigorúbb kritériumoknak is megfelelnek. A gyerekekhez és az ifjúságnak szóló könyvek képzőművészeti értelmezésének igényes feladatahoz

ugyanazzal a szenvedéllyel látott hozzá, amellyel a felnőtteknek szánt műveket illusztrálta. Tudatában volt, hogy épp az illusztráció révén képes arra, hogy a képzőművészeti érzék alakításán túlmenően az olvasók több nemzedékének az irodalom és a kulturális örökség iránti viszonyát is befolyásolni tudja. E tekintetben kivételeseknek számítanak azok a tollrajzokkal és tussal kombinált akvarellek, amelyeket Jonathan Swift *Gulliver utazásai* (1955), Hans Christian Andersen *Mesék* (1956) és Daniel Defoe *Robinson Crusoe* (1959) című könyvéhez készített. Ezek a nagyvonalú formátumban kivitelezett, dinamikus kompozíciójú, ragyogóan színezett, háttérben alakok sokaságát felvonultató jelenetek nyugtalanító poétikájukkal lepik meg a szemlélőt, mindenekelőtt pedig a váratlan alul- és felülnézetekkel, a perspektíva megrövidítésével, a szokatlan kivágásokkal, a torzításokkal és eltűzött formákkal s olyan városi zugok megjelenítésével is, amelyekben az ódon Pozsony építészeti sajátosságait ismerjük fel. Ugyanolyan hatásosak s helyenként már-már manierisztikusan tökéletesek az egyes részletek, a ruhák redői, az egzaltált arkifejezések vagy a hangsúlyosan megjelenített kezek gesztusai. Az expresszivitást meghatározó dinamikus rajz, a feszültséget és a drámaiságot fokozó színskála ajtót nyit a szemlélő előtt a fantázia világába, a szavakkal teli oldalakat pedig a lenyűgöző élmények és érzések birodalmává változtatja át.

1 A szlovák irodalomban az 1930-as évek második felében és az 1940-es években jelen lévő, a francia szürrealizmussal erős rokonságot mutató, de vele nem teljesen azonos irányzatról van szó, melynek megszületését Rudolf Fabry *Levágott kezek* (*Uřáté ruky*, 1935) című verseskötete jelezte. Mindenekelőtt a költészetben volt jelen, s Fabryn kívül elsősorban Štefan Žary, Pavel Bunčák, Vladimír Reisel és Ján Rak képviselte. A „nadrealizmus” ugyanazt jelenti, mint a francia „surréalisme”: valóságfelettség.

Vincent Hložník
illusztrációja:
Daniel Defoe:
Robinson Crusoe,
1956,
akvarell, tus,
karton

Vincent Hložník illusztrációja:
Török mesék: *A padisah lánya*,
1967, akvarell, karton

Vincent Hložník illusztrációja:
Charles Dickens: *Twist Olivér*,
1956–1957, akvarell, tus karton

Vincent Hložník – élettrajzi vázlat

1919. október 22-én született Szedernyén (Svederník?). Az 1937–1942 közötti években a prágai Iparművészeti Iskolában tanult a monumentális és dekoratív festészet szakosztályán František Kysela professzor és Josef Novák tanítványaként. 1952-től a pozsonyi Képzőművészeti Főiskolán tevékenykedett: professzorként és a szabad grafika s a könyvillusztráció szakosztályának vezetőjeként ő fektette le a „szlovák grafikai iskola” alapjait, s grafikusok és illusztrátorok tucatjait nevelte ki. Az 1955–1959 közötti időszakban rektorhelyettes volt, 1959-től 1963-ig pedig rektor, 1972-ben azonban kénytelen volt búcsút mondani az iskolának és szabad foglalkozású művészként alkotott tovább. 1997. december 14-én hunyt el Pozsonyban.

Vincent Hložník a szlovák festészet és grafika kulcsfontosságú személyiségeinek egyike volt a huszadik század második felében. Hozzájárulása az illusztráció területéhez rendkívüli jelentőségű: friss invencióval gazdagította, a kifejezőerő és a képzeletgazdagság markáns elemeivel, valamint a látnoki és szürrealis szemléletmód alapelveivel. Több mint 350 könyvet illusztrált és illusztrációival számos díjat szerzett. 1958-ban a 29. Velencei Művészeti Biennálén ő kapta a David Bright Foundation díját, 1959-ben és 1965-ben ezüstérmet vihett haza a lipcsei Nemzetközi Könyvvásárról, 1961-ben és 1967-ben a Fraňo Král'-díjat³ nyerte el, később pedig a Pozsonyi Illusztrációs Biennálé, a BIB Tiszteletbeli Plakettjét is megkapta. Döntő mértékben járult hozzá a Pozsonyi Illusztrációs Biennálé létrejöttéhez.

*Fordította és a jegyzeteket írta:
G. Kovács László*

2 Szlovákiai északnyugati részén, Zsolna (Žilina) közelében, a Vág jobb partján található község.

3 A Fraňo Král'-díjat azok a szerzők és illusztrátorok kaphatták meg, akik jelentős mértékben gazdagították a gyermek- és ifjúsági irodalmat. Az 1903 és 1955 között élt F. Král' költőként és prózaíróként is a szocialista realizmust képviselte. A díj Hármásrőzsa (Trojruža) néven ma is létezik.

Vincent Hložník illusztrációja: Hans Christian Andersen: Mesék, 1955, akvarell, tus, karton

